

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ
В УКРАЇНІ ТА СВІТІ:
ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали
XI Всеукраїнської науково-практичної конференції

(Суми, 28 травня 2024 року)

Суми
2024

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Власенко В. М., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Гончаренко А. В., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Дегтярьов С. І., д-р іст. наук (Сумський державний університет);
Ільницький В. І., д-р іст. наук (Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка);
Каганов Ю. О., д-р іст. наук (Запорізький національний університет);
Король В. М., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Котляр Ю. В., д-р іст. наук (Чорноморський національний університет ім. П. Могили, м. Миколаїв);
Куліш А. М., д-р юрид. наук (Сумський державний університет);
Лебідь А. Є., д-р філос. наук (Сумський державний університет);
Лобко Н. В., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Черкасов А. А., д-р іст. наук (Cherkas Global University, США).

Видання рекомендоване до друку рішенням вченої ради
Навчально-наукового інституту права СумДУ
(протокол № 7 від 21.06.2024 р.)

**Суспільно-політичні процеси в Україні та світі:
історія, проблеми, перспективи** : матер. XI Всеукр. наук.-
практ. конф. (Суми, 28 травня 2024 р.) / ред. колегія :
В. М. Власенко, А. В. Гончаренко, С. І. Дегтярьов та ін.
Суми : Сумський державний університет, 2024. 197 с.

До збірника увійшли наукові статті та повідомлення викладачів, студентів, учених та аспірантів ЗВО і наукових установ, виголошені в рамках XI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Суспільно-політичні процеси в Україні та світі: історія, проблеми, перспективи», присвяченої актуальним питанням суспільно-гуманітарних наук.

© Сумський державний університет, 2024
© Автори, 2024

МЕДВЕДЄВ І. А.

*кандидат наук з державного управління, доцент,
КЗ ТМР «Музейно-виставковий центр "Тростянецький"»*

ПОДІЇ ЛЮТОГО-БЕРЕЗНЯ 2022 РОКУ В ТРОСТЯНЕЦЬКІЙ ГРОМАДІ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ: ХРОНОЛОГІЯ ТА ФАКТИ

24.02.2022 року Колони російської військової техніки пішли через територію Тростянецької громади в напрямку міста Суми та Лебедин. 25.02.2022 року на виїзді із Тростянця у напрямку Сум відбувся перший бій між військовими 93 ОМБ «Холодний Яр» та агресором. З'являються перші жертви серед мирного населення.

З 25.02.2022 року по 05.03.2022 року за рішенням міської влади із запасів муки по закладах освіти, наданої підприємством «Ельдорадо», шоколадною фабрикою «Монделіс Україна» у дитячих садках, у школах, ліцеї почали пекти хліб освітяни та підприємці. У першу чергу продукти харчування вирішили роздавати соціально-вразливим категоріям громадян – багатодітнім, інвалідам, пенсіонерам та тим пацієнтам, що перебували у на лікарні. Випечено і роздано було за останні дні лютого і перші дні березня більше ніж 5 тисяч буханців.

26.02.2022-27.02.2022 року на території громади завдяки наданій місцевим підпіллям на чолі з міським головою Бовою Ю.А. інформації були вражені та пошкоджені десятки одиниць російської військової техніки. 28.02.2022-01.03.2022 року у Тростянець заходить три потужні колони військової техніки рф.

Техніку окупанти розмістили поміж житлових будівель. У приміщенні Тростянецької міської ради та відділенні поліції були створені опорні пункти першої танкової армії рф. По місту окупанти розставили блокпости. На площі перед залізничним вокзалом «Смородине» стояв артилерійський дивізіон [1, с. 92-94] .

За період окупації 24.02.2022-26.03.2022 року через територію Тростянецької громади транзитом проходили тисячі одиниць військової техніки рф (про що свідчать очевидці), у місті базувалося близько 300 одиниць військової техніки, близько 500 військових особового складу різних дивізій першої танкової червонопрапорної армії рф.

З 01.03.2022 по 26.03.2022 року здійснюються масовані обстріли по сусіднім населеним пунктам та хаотичний вогонь по місту. 01.03.2022 - 26.03.2022 року Тростянець повністю окупований агресором. Окупанти грабують населення, оселі, магазини, заклади, підприємства. У місті починається гуманітарна криза. Відсутнє електропостачання, водопостачання, практично відсутній мобільний зв'язок, інтернет. Місцеві мешканці згуртовані. Підпілля разом із міською владою інформують ЗСУ та координують вогонь. Почався терор місцевих мешканців. Окупанти розстрілюють тростянчан, не дають поховати загиблих та померлих. Окупанти викрадають людей, беруть їх в полон, катують. 07.03.2022 року було зареєстровано добровільне формування територіальної оборони «Тростянець-1, командир формування – голова Тростянецької громади Бова Ю.А.

07.03.2022-24.03.2022 року були здійснені авіаційні удари, що наносяться рф по території Тростянецької громади. Ударів зазнали села Солдатське, Грузьке, Станова, виселок Смородине.

10.03.2022, 12.03.2022, 15.03.2022, 18.03.2022 року зусиллями Офісу Президента України, Сумської ОВА, Тростянецької міської ради відбувається домовленість про «зелені коридори» для евакуації населення Тростянця. Організацією на місцях займається Тростянецька міська рада. Завдяки злагодженим діям з міста виїхало понад 2 500 людей.

11.03.2022 року за наданою місцевим підпіллям на чолі з міським головою Бовою Ю.А інформацією та координатами був розбитий командний пункт армії рф разом із офіцерським складом.

15.03.2022-16.03.2022 року за наданою місцевим підпіллям на чолі з міським головою Бовою Ю.А знищено артдивізіон на площі біля залізничного вокзалу: 9 одиниць САУ та 3 одиниці установок «Град», що базувалися на площі 40 армії.

16.03.2022 року за наданою місцевим підпіллям на чолі з міським головою Бовою Ю.А знищено колону із 32 одиниць військової техніки рф на території громади, а саме: 6 танків, 25 автомобілів, одну БМП, одну САУ, одну ЗРК "Тор" і взяті у полон 35 окупантів. У складі знищеної колони був дослідний танк Т-80УМ2 «Чорний орел» єдиний свого роду танк на озброєнні російської армії. Він був обладнаний системою активного захисту танків КАЗ "Дрозд". 18.03.2022 року купанти вперше обстрілюють лікарню міста.

21.03.2022 року члени ДФТГ «Тростянець-1» разом із ЗСУ вступають у перший відкритий бій з загарбниками. Від отриманих поранень загинув доброволець Іван Мартиновський. 21.03.2022-25.03.2022 року ведуться активні бойові дії за визволення Тростянця. 21.03.2022 - 23.03.2022 року окупанти знову обстрілюють лікарню, в якій на той час знаходилося близько 60 осіб: медики, хворі, породілля.

22.03.2022-23.03.2022 року в результаті бойових дій сталася пожежа на шоколадній фабриці «Монделіс Україна», що вирувала понад добу. Детонували снаряди, вигоріла площа більше 1000 кв.м.

23.03.2022 року в м. Тростянець суттєво пошкоджений газовий шляхопровід. 25.03.2022 року Велися інтенсивні бойові дії за звільнення Тростянця. З території Тростянецької та сусідньої Боромлянської громад вийшло вийшло 382 одиниці техніки. ЗСУ їх накрили вогнем.

26.03.2022 року ЗСУ силами 93 бригади «Холодний Яр», за допомогою територіальної оборони й місцевих партизанів, членів ДФТГ «Тростянець-1», кременчуцької «Альфи» місто Тростянець на Сумщині звільнили від російських окупаційних військ.

За підрахунками й свідченнями очевидців в боях за Тростянець на території громади пошкоджено та знищено до 150 одиниць російської техніки.

Станом на 26.03.2022 на території Тростянецької громади залишилося 132 одиниці знищеної військової техніки рф: 1. Бензовози – 6 шт., 2. Бронетранспортери (БТР) – 11 шт., 3. «УАЗ» (63 – 452) – 3 шт., 4. Самохідна

артилерійська установка (САУ) – 8 шт., 5. Камаз (4326, МРК46) – 14 шт., 6. Бойова машина піхоти (БМП) – 15 шт., 7. Бойова машина десанта (БМД) – 1 шт., 8. Бронев автомобіль «ТАЙФУН» - 2 шт., 9. Протиракетний комплекс «Стріла 10» - 1 шт., 10. Реактивна система залпового вогню «ГРАД» - 3 шт., 11. Військовий КРАЗ – 327 – 1 шт., 12. Понтонно – мостовий парк (ПМК) – 1 шт., 13. Командний комплекс «Тигр» - 1 шт., 14. Танк (Т-80, Т-72, «Чорний орел») – 49 шт., 15. Грузова машина «УРАЛ» - 16 шт.

Унаслідок військової агресії рф з 24.02.2022 по 26.03.2022 року у Тростянецькій громаді пошкоджені 59 об'єктів комунальної власності; частково зруйновані або пошкоджені 1 500 житлових будинків, 250 квартир; повністю зруйновані 5 багатоповерхівок, 12 приватних будинків. Найбільшої руйнації зазнали: Тростянецька міська лікарня, привокзальна площа й будівлі та споруди, розташовані на ній, підприємства Держлісгосп, ПрАТ «Монделіс Україна», історичні споруди – Краснотростянецька лісодослідна станція, Садиба Л. Є Кеніга, колишній магазин купця Ф. Курила та ін. За підрахунками експертів сума збитків, завданих громаді, складає до 120 мільйонів доларів США.

На Сумщині у лютому-березні 2022 року загинуло 120 мирних мешканців. У період з 24.02.2022-26.03.2022 року на території Тростянецької громади, загинуло 52 мешканці серед яких 2 дітей. Місце перебування понад 10 осіб до цього часу не відоме. Ідентифіковані всі підрозділи збройних сил російської федерації, які окупували Сумську область у 2022 році.

Досвід збройної боротьби з окупантами висвітлений працівниками галузі культури м. Тростянець на наукових конференціях. Сьогодні дослідження подій 2022 року є важливим з позиції історії, культури та публічного управління [2, с. 133-136].

1. Медведєв І. А. Історико-культурна спадщина Тростянецької громади: дослідження та традиції збереження в умовах війни // Україна в сучасному геополітичному просторі: матеріали Всеукраїнської історико-краєзнавчої конференції з Міжнародною участю / редакційна колегія: Г. І. Докторович, О. П. Смоленко, за наук. ред. С. І. Моцак . Суми: ФОП Литовченко Є. Б. 2024. 248 с.

2. Медведєв І. А. Коренська Л. М. Важливість музейної та археологічної науки (на прикладі Тростянецької ОТГ) // Історико-краєзнавчі дослідження: традиції та інновації: матеріали Міжнародної наукової конференції. Ч 1. Суми: ФОП Цьомка С. П. 2024. 222с.

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. ЛОКАЛЬНІ СТУДІЇ

Антонов Є. М.

Перебування Т. Г. Шевченка на Сумщині
у творчості Віри Юрченко 3

Власенко В. М.

З епістолярію Костя Мацієвича 1922 р. 9

Гаврилишин П. М.

Виявлені джерела до вивчення біографії
Богдана Гаврилишина 15

Герасимчук О. М.

Формування організаційно-правових основ
переселення козаків Північного Лівобережжя
України на Кубань у 1820–1825 рр. 20

Зінченко І. Д.

До питання про формування кордонів України
в 40-50-х роках ХХ ст.: огляд вибраної історіографії 27

Король В. М.

Село Блотниця Талалаївського району
1950–1960-х рр. у матеріалах усної історії 30

Котельницький Н. А.

Праці В. М. Хижнякова як джерело з історії формування
клерикальної політики земської ліберальної партії
Північної України (80-ті рр. XIX ст.) 43

Лобко Н. В.

Матеріали про військову службу як джерело
генеалогічної інформації 50

Медведєв І. А.

Події лютого-березня 2022 року в Тростянецькій
громаді Сумської області: хронологія та факти 55

Пономарьова К. О.

Історія військових поселень на території України:
до постановки проблеми 61

Шуть Т. І.

Соціально-економічне життя Сум у період німецької
окупації (за матеріалами газети «Сумський вісник») 65

Тихомиров К. В.

Жертви окупаційного нацистського режиму
на території України 70

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Андрощук В. П.

В'ячеслав Липинський на дипломатичній
службі Української держави 75

Баб'як М. О., Дикий В. В.

Дипломатична співпраця УНР і ЗУНР у добу
національно-визвольних змагань 80

Гончаренко А. В.

Радянська історіографія ролі Великої Британії в еволюції
колоніалізму наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. 84

Дацків І. Б., Проць В. В.

Міжнародна діяльність Лонгіна Цегельського 90

Зінченко І. Д.

Південно-західний кордон УРСР в 40-х роках ХХ ст.:
делімітація та демаркація 95

Іванов І. А.

Діяльність Оди Нобунаги по об'єднанню Японії 99

Мірошніченко А. В.

Роль Томаша Масарика в становленні
незалежної Чехословаччини 105

Назаров М. С.

Основні етапи російсько-української війни 2022-2024 рр. 110

<i>Порфілова М. В.</i> Зародження, формування і становлення соціальної політики	114
<i>Рагуліна А. В.</i> Смертна кара за кодексами законів Давньої Месопотамії	118
<u>КУЛЬТУРА ТА ОСВІТА: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ</u>	
<i>Антоненко П. Ю.</i> Коренізація як передумова розвитку українського мистецтва в 1920-1930-х роках	121
<i>Антонов Є. М.</i> Ілля Ріпін – український художник	125
<i>Гвоздицька С. М., Єсін А. І.</i> Особливості сучасного етапу розвитку витинанки на Сумщині	129
<i>Глушенок Н. М.</i> Висвітлення стану дослідження поняття міждисциплінарної інтеграції	135
<i>Дегтярьов С. І.</i> Проект Батуринського університету гетьмана Кирила Розумовського	140

Дегтярьова Д. С.

Відстоювання феміністичних поглядів у драматичній
поемі «Бояриня» Лесі Українки 149

Калінін І. М.

Правознавство в чоловічих гімназіях
кінця ХІХ – початку ХХ ст. 155

Картава К. С.

Ганна Затиркевич-Карпинська – громадська діячка
та особистість 161

Кудінов Д. В.

Пансіон Ганни Іванової в Сумах: нотатки до історії
жіночої освіти 167

Маркович О. С.

Значення творчості Василя Кричевського 174

Струпінська Д. В.

Неполітичні проекти Георгія Нарбути як
складова української національної культури
початку ХХ ст. 181

Ярош Н. В.

Виховний процес у навчальних закладах системи
державних трудових резервів СРСР (1940–1950-ті рр.) 189

Наукове видання

**СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ
В УКРАЇНІ ТА СВІТІ:
ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали
XI Всеукраїнської науково-практичної конференції

(Суми, 28 травня 2024 року)

Оригінал-макет підготовлено на
кафедрі історії СумДУ

Редколегія не несе відповідальності за точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей. Матеріали друкуються в авторській редакції. Точка зору редколегії не завжди збігається з точкою зору автора.

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 16,77. Обл.-вид. арк. 19,83. Тираж 100 пр. Зам.№
Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007.